

**Latvijas Pašvaldību savienības un Zemkopības ministrijas sarunu protokols saskaņā ar
2020.gada 2.jūlija protokolā noteiktām sarunu tēmām**

Rīga

2020.gada 2.jūlijā

Dalībnieki:

Latvijas Pašvaldību savienības (turpmāk – LPS) pārstāvji:

Gints Kaminskis – LPS priekšsēdis

Sniedze Sproģe – LPS padomniece lauku attīstības jautājumos

Ivita Peipiņa – LPS padomniece reģionālās attīstības jautājumos

Sandra Bērziņa – LPS padomniece vides aizsardzības jautājumos

Guntis Gladkins – LPS Reģionālās attīstības un pašvaldību sadarbības komitejas priekšsēdētājs, Rūjienas novada domes priekšsēdētājs

Dagnis Straubergs – Salacgrīvas novada domes priekšsēdētājs

Monvids Švarcs – Rēzeknes novada domes priekšsēdētājs

Evija Nagle – Kocēnu novada domes priekšsēdētāja vietniece

Liene Užule – LPS padomniece komunikācijas jautājumos

Zemkopības ministrijas (turpmāk – ZM) pārstāvji:

Kaspars Gerhards – zemkopības ministrs

Jānis Eglīts – ministra biroja vadītājs

Pārsla Rigonda Krieviņa – ZM valsts sekretāres vietniece

Liene Jansone – ZM Lauku attīstības atbalsta departamenta direktore

Normunds Riekstiņš – ZM Zivsaimniecības departamenta direktors

Arvīds Ozols – ZM Meža departamenta direktors

Ilona Mežniece-Briede – ZM Tirgus un tiešā atbalsta departamenta direktora vietniece

Sarunas protokolē: Biruta Ingiļāvičute – ZM Lauku attīstības atbalsta departamenta direktora vietniece.

Sarunu tēmu, saistībā ar 2021.gada valsts budžetu, rezultāts:

I. Infrastruktūras uzlabošanas iespējas lauku teritorijā (ceļi un meliorācija)

ZM viedoklis: Ceļu infrastruktūras sakārtošanai uzņēmējdarbības veicināšanai un mobilitātes uzlabošanai pašvaldībām tiek nodrošināts atbalsts Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam pasākumā “Pamatpakalpojumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos” (126,6 milj. *euro*). Apstiprināti 362 projekti par 125,1 milj. *euro* (99%), līdz 01.06.2020. īstenoti 260 projekti ar publisko finansējumu 92,4 milj. *euro* (73%). Sakārtoti pašvaldību grants ceļi 1 114,5 km garumā.

Jaunajā plānošanas periodā Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajā plānā (turpmāk – KLP SP) nav plānots atbalsts pašvaldībām ceļu infrastruktūras sakārtošanai.

Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajā plānā plānots turpināt atbalstīt meliorācijas infrastruktūras uzlabošanu. Pašvaldībām atbalsta intensitāte plānota līdz 90 %. Kā prioritāti plānots noteikt ieguldījumus koplietošanas grāvjiem.

Īstenojot meliorācijas projektus par Eiropas Savienības fondu līdzekļiem, likumdevējs ir noteicis pienākumu atjaunot un pārbūvētos objektus uzturēt vismaz piecus gadus. Atjaunoto meliorācijas objektu skaits ar katru gadu palielinās.

Lai neiestātos finansiālas sekas (projekta izdevumu atmaksa), no valsts budžeta piešķirtos līdzekļus meliorācijas kadastra uzturēšanai, valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ekspluatācijai un uzturēšanai valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” prioritāri novirza par ES līdzekļiem atjaunoto un

pārbūvēto meliorācijas objektu uzturēšanai (galvenokārt, apauguma novākšanai un lokālo bojājumu novēršanai), kā arī valsts datubāzes – meliorācijas kadastra – nepārtrauktas darbības nodrošināšanai. Tādējādi ir nepieciešams ik gadu proporcionāli atjaunotajiem un pārbūvētajiem meliorācijas objektiem, palielināt valsts budžeta finansējumu, lai nodrošinātu pilnvērtīgu valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ekspluatāciju un uzturēšanu.

29.06.2020. Zemkopības rīkotajā sanāksmē par ceļu zemes nodalījuma joslu izmantošanu lauksaimniecībā, kuras mērķis tika nosprausts - rast racionālu risinājumu visām pusēm savstarpēji pieņemamā veidā izmantot valstij Satiksmes ministrijas personā piekrītošo vai īpašumā esošo autoceļu zemi lauksaimniecībā, tika panākta vienošanās ar Satiksmes ministriju un VAS “Latvijas Valsts ceļi” par preventīvu un savlaicīgu lauksaimnieku informēšanu par iespējamiem lauksaimnieciskās darbības rezultātā radītiem pārkāpumiem autoceļu zemes nodalījuma joslās, kā rezultātā varētu tikt bojāti autoceļi grāvji, autoceļu konstrukcijas, inženiertehniskā komunikācija (kabeļi, balsti, akas utt.), kuras bieži ir iebūvētas ceļa nodalījuma joslā, un ūdens atvades sistēmas, kas veicina ķīmikāliju un dubļu nonākšanu uz ceļa, ceļa kūkumošanos, neprognozējamus izskalojumus un nosēdumus (smilšu vannas), ceļu malas noslīdējumus, kritiski samazina autoceļu nestspēju un, īpaši atkušņa periodos un pavasarī, padara to uzturēšanu apgrūtināšu vai neiespējamu.

Diemžēl VAS “Latvijas Valsts ceļi” rīcībā nav informācijas par zemes īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, tādēļ Zemkopības ministrija aicina Latvijas pašvaldības sadarboties ar valsts autoceļu pārvaldītāju un sniegt attiecīgās pašvaldības rīcībā esošo zemes vienības īpašnieka vai tiesiskā valdītāja kontaktinformāciju.

LPS viedoklis:

1. Pašvaldības ļoti atzinīgi novērtē esošā plānošanas perioda atbalstu visām pašvaldībām lauku ceļu sakārtošanā uzņēmējdarbības veicināšanai un mobilitātes uzlabošanai lauku reģionos.
2. Lauku infrastruktūras (īpaši – ceļu un meliorācijas) uzlabošana būtu jāturpina gan KLP un KZP ietvaros, gan jāpiesaista citu fondu līdzekļi. Kā pamatojumam jābūt pašvaldību teritoriju attīstības stratēģijās noteiktās prioritātes, un jādod iespējas tās realizēt ar fondu līdzekļu palīdzību, pēc iespējas, mazinot birokrātiskās procedūras.
3. Diemžēl, Ministru kabineta un Latvijas Pašvaldību savienības 2018. gada vienošanās un domstarpību protokola (2017. gada 5. oktobris) vienošanās netiek pildīta: Valsts budžeta līdzekļu palielinājums valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu uzturēšanai un ekspluatācijai un investīciju programma elastīga valsts finansējuma modeļa izveidei neatliekamam un sistēmiskam valsts un pašvaldību meliorācijas projektu īstenošanai.
4. Ar ZM 2017.gada 20.decembra rīkojumu Nr.173 ir izveidota apdzīvotu vietu meliorācijas darba grupu, kurā darbojas ZM, VSIA “Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” (turpmāk – ZMNĪ), VSIA “Meliorprojekts”, Latvijas Melioratoru biedrības, Latvijas Hidromelioratīvo būvnieku asociācijas, VARAM, Ekonomikas ministrijas, LPS, Pierīgas pašvaldību apvienības speciālisti, kā arī Carnikavas, Ogres, Jūrmalas un Rīgas pašvaldību pārstāvji. Darba grupa savu mērķi nav sasniegusi, darbs apstājies.
5. Pamatpakalpojumu uzlabošanai un ciematu atjaunošanai lauku apvidos jāparedz līdzekļi gan pašvaldībām, gan vietējo rīcības grupu projektiem, kopīgi panākot citu ministriju izpratni un rīcību. Uzskata, ka labā prakse ar atvieglotu birokrātisko procedūru noteikšanu (kvotu sistēmu) mazina slogu kā pašvaldību, tā Lauku atbalsta dienesta darbiniekiem, un tā jāturpina arī pēc 2020.gada.

Puses vienojas: Turpināt darbu pie meliorācijas sistēmas attīstības un pilnveidošanas, nākamajā plānošanas periodā atbalsta saņemšanai paredzot prioritāti koplietošanas, pašvaldību, valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu sakārtošanai.

Ik gadu proporcionāli atjaunotajiem un pārbūvētajiem meliorācijas objektiem, rosināt palielināt valsts budžeta finansējumu, lai nodrošinātu pilnvērtīgu valsts un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ekspluatāciju un uzturēšanu.

Eiropas Atveseļošanas instrumenta ietvaros, izvērtēt iespēju piešķirt atbalstu pasākumam Pašvaldību grants ceļu atjaunošanai un lauksaimnieku pievadceļu un laukumu būvniecībai.

II. Publisko ūdeņu apsaimniekošana (iekšējie ūdeņi un piekraste). Investīciju iespējas.

ZM viedoklis: Svarīgi, lai pašvaldību iniciētiem projektiem, kas vērsti uz publisko ūdeņu apsaimniekošanu 2021.gadā, kā arī turpmāk 2021.-2027.g. plānošanas periodā, būtu sniegta pieeja finansējumam no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju (jūras piekrastē un piekrastes teritoriju publiskos ūdeņos) un Lauku attīstības programmas LEADER pasākumu (iekšzemes publiskos ūdeņos) īstenošanai paredzētajiem līdzekļiem.

Lai paplašinātu iespējas zivju resursu izpētes, atražošanas un aizsardzības pasākumu īstenošanai publiskajos ūdeņos, ļoti svarīgi būtu censties panākt, lai atbilstoši Ministru kabineta protokollēmumā 2018. gadā nolemtajam, 2021.gada budžeta veidošanas procesā Zivju fondam paredzētā dotācija tiktu palielināta, līdz apmēram, kas atbilst valsts budžetā ieskaitītajiem Zivju fonda dotāciju veidojošajiem ieņēmumiem.

Latvijas Zivsaimniecības integrētās kontroles un informācijas sistēmas iekšējo ūdeņu moduļa un jūras piekrastes moduļa darbības praktiskā uzsākšana no šī gada 1.jūlija noteikti palīdzēs un atvieglos pašvaldību darbu zivju resursu izmantošanas un ūdeņu pārvaldības jautājumos. Svarīgi nodrošināt ciešu ZM sadarbību ar LPS un pašvaldību sistēmas lietotājiem moduļa funkcionalitātes un darbības tālākas pilnveidošanas jautājumos.

Informācijai: 2014.-2020. gada plānošanas periodā no LAP LEADER pasākumā pieejami 62,8 milj. *euro*, savukārt, no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda SVVA (Sabiedrības virzīta vietējā attīstība) pasākumā pieejami 25,2 milj. *euro* (ieskaitot tikko papildus klāt iedalītos 10 milj. *euro*), 2020. gadā no Zivju fonda pieejami 925,5 tūkst. *euro*. Jāņem vērā, ka visu šo fondu līdzekļi nav domāti tikai pašvaldībām un publisko ūdeņu apsaimniekošanai, bet visos fondos ir iespēja pieteikt un realizēt projektus, kas nodrošina pašvaldību attiecīgo ieceru īstenošanu. Vēl jāatzīmē, ka pašu pašvaldību aktivitāte un prioritātes ūdeņu apsaimniekošanā ir ļoti atšķirīgas, neatkarīgi no iepriekš minētās līdzekļu pieejamības.

LPS viedoklis:

1. Pašvaldības novērtē Zivju fonda līdzekļu pieejamību publisko ūdeņu apsaimniekošanas plānu izstrādei, zivju resursu papildināšanai, tehniskā aprīkojuma uzlabošanai kontroles nodrošināšanai, bet nepieciešami papildus līdzekļi iekšējo ūdeņu infrastruktūras uzlabošanai.
2. Jāpabeidz Latvijas Zivsaimniecības integrētās kontroles un informācijas sistēmas (LZIKIS) moduli elektroniskai ar iekšējo ūdeņu zvejniecību saistīto dokumentu aprīcei, kas padarītu efektīvāku un vienkāršotu pašvaldību un valsts zvejas kontroles institūciju darbību iekšējo ūdeņu zivju resursu izmantošanas pārvaldībā.

Puses vienojās: Plānojot finanšu līdzekļu iedalīšanu Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju ieviešanas pasākuma un Lauku attīstības programmas LEADER pasākuma īstenošanai paredzēt šo līdzekļu izmantošanas iespējas arī publisko ūdeņu apsaimniekošanas (investīciju) jautājumu risināšanai. Pašvaldībām, kuru teritorijās atrodas vai kurām pieguļ publiskie ūdeņi, nodrošināt aktīvu dalību vietējo rīcības grupu teritoriju attīstības stratēģiju izstrādē, lai tās ietvertu arī ūdeņu apsaimniekošanai paredzētu projektu īstenošanas iespējas.

Atbilstoši Ministru kabineta protokollēmumā (2018. gadā) nolemtajam, 2021.gada valsts budžeta, kā arī vidējā termiņa valsts budžeta veidošanas procesā, iesniegt priekšlikumu par Zivju

fondam paredzētās dotācijas palielināšanu, līdz apmēram, kas atbilstu valsts budžetā ieskaitītajiem Zivju fonda dotāciju veidojošajiem ieņēmumiem.

Lai veidotu praksē labi funkcionējoša un efektīva LZIKIS iekšējo ūdeņu (arī jūras piekrastes ūdeņu) moduļa darbību, nodrošināt LPS un ZM attiecīgo speciālistu un pašvaldību LZIKIS lietotāju ciešu sadarbību moduļa lietošanas uzsākšanā un tālākā pilnveidošanā.

III. Pārtikas iepirkumi izglītības, sociālajām un veselības iestādēm – īsās piegādes ķēdes (LEADER plānotais pasākums)

ZM viedoklis: KLP SP plānots paredzēt atbalstu pašvaldībām zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) nodrošināšanai un veicināšanai pārtikas produktu piegādēm un ēdināšanas pakalpojumam izglītības, sociālajām un veselības iestādēm.

Mērķis ir atbalstīt ZPI infrastruktūras izveidi (uzglabāšanas, ražošanas centru) un transportlīdzekļu iegādi loģistikas nodrošināšanai, lai sekmētu īso piegāžu ķēžu attīstību un vietējās produkcijas ilgtspējīgu patēriņu, tādējādi nodrošinot pašvaldības iestādes ar vietējo ražotāju izaudzētiem un pārstrādātiem, kvalitatīviem pārtikas produktiem.

Atbalsts tiks sniegts saskaņā ar LEADER vietējo rīcības grupu sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģijām.

Plānotā viena projekta maksimālā attiecināmo izmaksu summa 1 000 000 EUR, atbalsta intensitāte līdz 90 procentiem. Var tikt īstenots arī kā vairāku pašvaldību kopdarbības projekts.

Vietējās rīcības grupas nodrošinās koordinēšana aktivitātes (apzināšanu, aktivizēšanu, sadarbības tīkla izveidi, uzraudzību) starp pašvaldību un vietējiem lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, ēdināšanas pakalpojuma sniedzējiem.

Kopumā pārtikas publisko iepirkumu sistēma funkcionē labi, tomēr darbs pie sistēmas pilnveides ir jāturpina, īstenojot pasākumus, kas vērsti uz zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) procedūrā iepirktu paaugstinātas kvalitātes vietējās izcelsmes pārtikas produktu īpatsvara pieauguma veicināšanu.

1. Zaļais iepirkums pašvaldību ēdināšanas iestādēs:

1.1. pašvaldībām piemērot ZPI prasības, veicot pārtikas produktu piegāžu un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumus savām un savu iestāžu vajadzībām;

1.2. pašvaldībām pastiprināti uzraudzīt pārtikas piegāžu un ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas iepirkumu līgumos noteikto prasību izpildi, t.sk. nosakot atbildīgās personas par kontroli – it īpaši attiecībā uz līguma prasībām atbilstošu pārtikas produktu un pakalpojumu piegādi - līgumu darbības laikā;

1.3. pašvaldībām iepirkumu līgumos paredzēt piegādātāju atbildību par saistību neizpildi, piegādājot nekvalitatīvus vai līguma prasībām neatbilstošus pārtikas produktus;

1.4. pašvaldībām nodrošināt noslēgtā pārtikas produktu piegādes vai ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas iepirkuma līguma vai tā kopijas pieejamību uz vietas iestādē, kurā notiek pārtikas produktu piegāde vai sniegti ēdināšanas pakalpojumi;

2. LEADER pasākuma "Atbalsts zaļā publiskā iepirkuma nodrošināšanai un veicināšanai" efektīva ieviešana un īstenošana:

2.1. pašvaldību iesaistīšanās pasākuma nosacījumu izstrādē;

2.2. pašvaldību iespējas iesaistīties pasākumā kā atbalsta pretendenti un attīstīt īsās piegādes ķēdes un vietējās produkcijas ilgtspējīgu patēriņu, lai veicinātu vietējo ražotāju izaudzēto un pārstrādāto kvalitatīvo pārtikas produktu noietu pašvaldības iestādēs.

LPS Viedoklis:

1. Ir Zaļā iepirkuma vadlīnijas, normatīvo aktu grozījumi, bet tomēr netiek atrisināts galvenais – vietējie pārtikas produkti valsts un pašvaldības ēdināšanas iestādēs, vietējie produkti tirgū.

2. Covid 19 laiks labi parādīja vietējo pārtikas produktu nepietiekamību, tikai dažviet izdevās nokomplektēt pārtikas pakas ar vietējiem produktiem.
3. Jāveido citāda atbalsta sistēma valsts un pašvaldību pārtikas iepirkumu organizēšanai, lai nodrošinātu pārtikas produktu ražotāju izsekojamību un sociālo grupu, īpaši bērnu drošību.

Puses vienojas: Pusēm cieši sadarboties ZPI sistēmas pārtikas piegāžu un ēdināšanas pakalpojumu pilnveides jomā, meklēt risinājumus efektīvākai un sekmīgākai ZPI līgumu izpildes nodrošināšanai, kā arī pašvaldības izvērtē iespēju pretendēt uz KLP SP plānoto atbalstu ZPI nodrošināšanai un veicināšanai pārtikas produktu piegādēm un ēdināšanas pakalpojumam izglītības, sociālajām un veselības iestādēm.

IV. Zaļais kurss – ko tas nozīmē lauku attīstībai (lauksaimniecība, mežsaimniecība, pārtikas ražošana)?

ZM viedoklis: ZM viedoklis: Zaļā kursa ietvaros ir izvirzīti mērķi klimata un vides jomā, kas atbilst jaunās KLP reformas ievirzei - dalībvalstīm jāpasniedz noteikti rādītāji emisiju mazināšanai, augsnes aizsardzībai, ūdeņu aizsardzībai, piesārņojuma mazināšanai, AAL un mēslošanas līdzekļu lietojuma samazināšanai, biodaudzveidības saglabāšanai un situācijas uzlabošanai.

Lai risinātu šos jautājumus, KLP reformas ietvaros tiek piedāvāta jauna "zaļā" arhitektūra, kuras pamatā ir nosacījumu sistēma, kas aptvers lauksaimniekiem obligāti izpildāmas šī brīža prasības tās paceļot augstākā līmenī – šī brīža savstarpējās atbilstības prasības, ietverot laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumus, kā arī tās prakses, par ko šobrīd tiek piešķirts zaļināšanas maksājums. Visas nosacījumsistēmas prasības obligāti būs jāievēro visiem atbalsta saņēmējiem.

Jaunajā plānošanas periodā KLP ietvaros vides un klimata pasākumiem ir jāatvēr 40% no KLP finansējuma, tāpēc tiks ieviesti eko-shēmu un agrovīdes atbalsta pasākumi, kas arī dos ieguldījumu zaļā kursa mērķu sasniegšanā:

1. Taisnīgas, vidi saudzējošas un veselīgas pārtikas sistēmas izveide un ieviešana būs ne tikai iespējas, bet arī milzīgs sociālekonomisks izaicinājums visiem pārtikas piegādes ķēdē iesaistītajiem. Lai izveidotu ilgtspējīgas pārtikas sistēmu visiem pārtikas ķēdes dalībniekiem būs nepieciešami papildu finanšu ieguldījumi, domāšanas maiņa un jaunu digitālo sistēmu apgūšana.
2. Kas attiecas uz ražotāju organizācijām – paaugstinot prasības attiecībā uz darbībām vides un klimata jomā var nopietni kavēt ražotāju organizācijas galveno darbību īstenošanu un ražotāju iesaistīšanos sadarbībā kā tādā.

LPS viedoklis:

1. LPS uzsver, ka Eiropas Zaļajā kursā paredzēto pasākumu īstenošanai būs nepieciešami ievērojami finanšu līdzekļi, tādēļ būtiski nodrošināt, lai ir pieejami papildus finanšu atbalsta mehānismi.
2. Realizējot Eiropas Zaļo kursu, jāņem vērā atšķirīgie dalībvalstu izejas stāvokļi un jābūt iespējai dalībvalstīm rīkoties atbilstoši vietējiem apstākļiem un nepieciešamībām.

Zemkopības ministrs
Kaspars Gerhards

Latvijas Pašvaldības savienības priekšsēdis
Gints Kaminskis
